

STANOVISKO MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI K NEOPRÁVNĚNĚ POŽADOVANÉ ČI NEOPRÁVNĚNĚ VYPLACENÉ NÁHRADĚ NÁKLADŮ SOUDNÍHO EXEKUTORA PŘI ZASTAVOVÁNÍ BAGATELNÍCH EXEKUCÍ DLE ZÁKONA Č. 286/2021 SB.

I. Úvod

- Důvodem zpracování tohoto stanoviska jsou poznatky Ministerstva spravedlnosti (dále jen „*ministerstvo*“) z praxe vyplývající jak z jeho vlastní dohledové činnosti, tak z konzultací s jinými dohledovými orgány. Podle těchto poznatků někteří soudní exekutoři zastavili exekuce dle právní úpravy obsažené v čl. IV bodu 18. až 24. přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „*přechodná ustanovení*“), přestože k tomuto postupu v řízení nebyly naplněny všechny zákonem požadované podmínky, a neoprávněně si v usnesení o zastavení exekuce přiznali paušální náhradu nákladů exekuce dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení ve výši 1 270,50 Kč vč. DPH. V některých případech byla ze strany exekučních soudů podána odvolání a výrok o náhradě nákladů exekuce byl zrušen odvolacím soudem. Z dohledové činnosti nicméně vyplývá, že rozhodovací praxe odvolacích soudů nebyla jednotná, když v některých případech byla odvolání podaná exekučními soudy odmítnuta. Ve většině případů nicméně bylo nezákonně vydané usnesení soudního exekutora o zastavení bagatelní exekuce zasláno exekučnímu soudu až s vyznačenou doložkou právní moci a vykonatelnosti. Soudní exekutoři tedy v současné době disponují množstvím pravomocných nezákonně vydaných usnesení o zastavení exekuce.

- 2 Účelem tohoto stanoviska je s ohledem na ochranu finančních prostředků státního rozpočtu veřejně deklarovat, jaký by měl být podle názoru ministerstva adekvátní postup soudních exekutorů v případě, kdy z jejich strany došlo k vydání usnesení o zastavení exekuce postupem podle čl. IV bodu 18. a násl. přechodných ustanovení, přestože k tomu nebyly splněny podmínky, a v tomto usnesení si neoprávněně přiznali paušální náhradu nákladů exekuce dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení ve výši 1 270,50 Kč vč. DPH, či v případě, kdy již dokonce došlo k neoprávněné výplatě paušální náhrady nákladů soudního exekutora dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení.
- 3 Toto stanovisko nepodává závazný výklad zákonných ustanovení, ke kterému je oprávněn pouze soud. Vyjadřuje nicméně právní názor ministerstva jakožto dohledového orgánu, který se bude s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu tímto stanoviskem řídit při výkonu dohledové činnosti podle § 7 exekučního řádu.
- 4 Text tohoto stanoviska je zveřejněn na webových stránkách ministerstva (<https://exekuce.justice.cz/metodicka-cinnost/>). Může být měněn či doplňován v závislosti na vývoji relevantních právních předpisů a judikatury a poznatků z dohledové praxe.

II. K neoprávněně požadované náhradě nákladů soudního exekutora při zastavení bagatelních exekucí dle zákona č. 286/2021 Sb.

1. Popis problému

- 5 V souvislosti se zastavováním exekucí dle právní úpravy obsažené v čl. IV bodu 18. až 24. přechodných ustanovení nastala problematická situace spočívající v tom, že exekuční soud odmítl soudnímu exekutorovi vyplatit paušální náhradu nákladů dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení ve výši 1 270,50 Kč vč. DPH, neboť nebyly splněny podmínky pro zastavení exekuce postupem podle čl. IV bodu 18. a násl. přechodných ustanovení, a tím pádem ani podmínky pro výplatu paušální náhrady nákladů. Soudní exekutor však disponuje vykonatelným exekučním titulem (usnesením o zastavení exekuce) a tuto svou pohledávku by teoreticky mohl vymáhat výkonem rozhodnutí či v exekučním řízení. Exekuční soudy tak mohou čelit exekučnímu řízení v postavení povinných, což může mít zásadní dopad na státní rozpočet.

2. Relevantní právní úprava a judikatura

- 6 Podle čl. IV bodu 18. přechodných ustanovení platí, že v exekučních řízeních vedených podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve kterých usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci nebo ve kterých nastaly skutečnosti podle § 52 odst. 1 písm. a) a b) ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona před více než 3 lety přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jejichž předmětem byla ke dni nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce nebo dni, ke kterému nastaly skutečnosti podle § 52 odst. 1 písm. a) a b) ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pohledávka oprávněného nepřevyšující částku 1 500 Kč bez příslušenství, a ve kterých v posledních třech letech přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebylo nic vymoženo, exekutor do tří měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona vyzve oprávněného ke složení zálohy na náklady exekuce ve výši stanovené prováděcím právním předpisem, kterou oprávněný složí

ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy. Nesloží-li oprávněný ve stanovené lhůtě zálohu na náklady exekuce, exekutor exekuci zastaví. Složí-li oprávněný zálohu na náklady exekuce podle věty první, soud po dobu 3 let od složení zálohy na náklady exekuce nerozhodne o zastavení exekuce pro nemajetnost bez návrhu a návrh na zastavení exekuce pro nemajetnost podaný před složením zálohy na náklady exekuce podle věty první, o kterém do složení zálohy na náklady exekuce podle věty první nebylo rozhodnuto, nebo podaný po dobu 3 let od složení zálohy na náklady exekuce podle věty první zamítne. Pro účely ustanovení bodů 18 až 24 se na řízení spojená ke společnému řízení hledí, jako by ke spojení řízení ke společnému řízení nedošlo.

- 7 Podle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení za úkony spojené se zastavením exekuce podle bodů 18 až 21 náleží exekutorovi paušální náhrada nákladů ve výši 30 % paušálních hotových výdajů podle § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., hrazená státem. Je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu k náhradě nákladů podle věty první částka odpovídající této dani, kterou je exekutor povinen odvést podle zvláštního právního předpisu. Tuto náhradu vyplatí exekutorovi stát prostřednictvím exekučního soudu. O přiznání náhrady rozhodne exekutor v usnesení o zastavení exekuce. Další náklady exekuce není možné povinnému uložit.
- 8 Dle § 43a odst. 6 exekučního řádu platí, že jestliže nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, soud udělí exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh částečně nebo úplně odmítl nebo zamítl nebo aby exekuční řízení zastavil. Tímto pokynem je exekutor vázán.
- 9 Podle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, bude výkon rozhodnutí zastaven, jestliže je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.
- 10 Nejvyšší soud v usnesení ze dne 10. 8. 2008, sp. zn. 20 Cdo 1361/2008, uvedl, že v případě exekuce dle zákona č. 120/2001 Sb. o způsobu exekuce nerozhoduje soud; ten pouze zkoumá, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je vykonatelný po stránce materiální i formální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda vymáhané právo není prekludováno, zda osoba, která má být pověřena provedením exekuce, je soudním exekutorem, a je-li to, co ukládá titul povinnému, vázáno na splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti, zda oprávněný prokázal splnění podmínky či vzájemné povinnosti.
- 11 Z nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4274/18, vyplývá, že nelze připustit vedení exekuce k vymožení pohledávky z exekučního titulu, který si oprávněný sám vědomě protizákonně vydal ve chvíli, kdy vystupoval jako orgán veřejné moci.
- 12 Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II.ÚS 3194/18, uvedl, že z ustálené judikatury Ústavního soudu plyne, že v exekučním řízení obecným soudům přísluší se zabývat zásadními vadami exekučního titulu a že jsou povinny výkon rozhodnutí zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. také v případech, v nichž by výkon rozhodnutí vedl ke zjevné nespravedlnosti, nebo byl dokonce v rozporu s principy právního státu. Nezohlednění těchto kritérií při rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí představuje porušení základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

- 13 V nálezu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14, Ústavní soud uvedl, že zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu.

3. K řešení situace

- 14 V případě exekucí, které byly zastaveny podle právní úpravy dle čl. IV bodů 18. až 24. přechodných ustanovení, přestože povinný (fyzická osoba) před zastavením exekuce zemřel a pozůstalostní řízení do té doby nebylo skončeno, případně povinný (právní osoba) byl před zastavením exekuce vymazán z obchodního rejstříku bez právního nástupce, **nemohlo** usnesení o zastavení exekuce **nabýt právní moci**, neboť nemohlo být řádně doručeno povinnému, a tedy nemohou být naplněny ani podmínky pro vyplacení paušální náhrady nákladů exekučním soudem soudnímu exekutorovi dle čl. IV. bodu 22. přechodných ustanovení. Přesto na něm soudní exekutor doložku právní moci a vykonatelnosti nesprávně vyznačil. Podání exekučního návrhu k vymožení pohledávky v podobě paušální náhrady nákladů na základě takového fakticky nepravomocného a nevykonatelného exekučního titulu není legitimní. V případě zahájení exekučního řízení na základě takového exekučního titulu bude na exekučním soudu, aby vzhledem k tomu, že nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, udělil soudnímu exekutorovi ve smyslu § 43a odst. 6 exekučního řádu pokyn k zastavení exekučního řízení.
- 15 Rovněž v případě exekucí, které byly zastaveny podle právní úpravy dle čl. IV bodů 18. až 24. přechodných ustanovení, ačkoliv k zastavení exekucí dle uvedené právní úpravy nebyly naplněny podmínky, když zejména vymáhaná pohledávka nebyla bagatelní, proti povinnému probíhalo insolvenční řízení, které ke dni zastavení exekuce nebylo skončeno, byl zde jiný důvod pro zastavení exekuce, např. povinný byl před zastavením exekuce pravomocně osvobozen od placení neuspokojených pohledávek v insolvenčním řízení, povinný zemřel a pozůstalostní řízení bylo zastaveno, neboť zůstavitel nezanechal žádný majetek apod., není podání exekučního návrhu k vymožení pohledávky v podobě paušální náhrady nákladů na základě takového nezákonného exekučního titulu legitimní. Dojde-li přesto k jeho podání, **bude na exekučním soudu, aby vzhledem k tomu, že nebyly splněny zákonem stanovené podmínky pro vydání usnesení o zastavení exekuce** a přiznání paušální náhrady nákladů podle právní úpravy dle čl. IV bodů 18. až 24. přechodných ustanovení, udělil soudnímu exekutorovi pokyn k zastavení exekučního řízení podle § 43a odst. 6 exekučního řádu, neboť nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce.
- 16 V případě, že by již došlo k pověření soudního exekutora a nařízení exekuce vedené proti exekučnímu soudu v postavení povinného na základě fakticky **nepravomocného a nevykonatelného** či **nezákonně vydaného exekučního titulu**, může **exekuční soud v postavení povinného s odkazem na shora uvedenou judikaturu Ústavního soudu navrhnout zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.**

III. K neoprávněně vyplacené paušální náhradě nákladů soudního exekutora při zastavení bagatelních exekucí dle zákona č. 286/2021 Sb.

1. Popis problému

- 17 V souvislosti se zastavováním exekucí dle právní úpravy obsažené v čl. IV bodu 18. až 22. přechodných ustanovení nastala problematická situace, kdy paušální náhrada nákladů dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení ve výši 1 270,50 Kč vč. DPH již byla soudnímu exekutorovi exekučním soudem vyplacena, přestože nebyly splněny podmínky pro její výplatu, což bylo exekučním soudem zjištěno až následně, a na žádost o její vrácení soudní exekutor buď nereaguje, nebo ji vrátit odmítá.

2. Relevantní právní úprava a judikatura

- 18 Podle § 32 odst. 1 exekučního řádu platí, že nestanoví-li zvláštní zákon jinak, je exekutor povinen nahradit újmu tomu, komu ji způsobil v souvislosti s činností podle tohoto zákona. Exekutor je povinen nahradit újmu i tehdy, byla-li újma způsobena při výkonu exekuční nebo další činnosti jeho zaměstnancem; případná povinnost této osoby nahradit újmu podle zvláštních předpisů tím není dotčena.
- 19 Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. 28 Cdo 496/2011, uvádí, že bezdůvodným obohacením se může stát též plnění přijaté na základě vykonatelného rozhodnutí, jež bylo následně zrušeno. Zrušením rozhodnutí, podle něž bylo plněno, dochází k bezdůvodnému obohacení jen v případě, že právní důvod tohoto plnění nespočíval v hmotném právu, tedy že podle hmotného práva zde povinnost neexistovala. Zrušením rozhodnutí tak odpadá právní důvod a poskytnuté plnění se stává bezdůvodným obohacením.
- 20 obdobně v rozhodnutí ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3113/2007, Nejvyšší soud uvádí, že bezdůvodné obohacení vzniká i z titulu pravomocného zrušení vykonatelného soudního nebo správního rozhodnutí ukládajícího povinnost k plnění. Derogací aktu veřejné moci, podle kterého bylo plněno, dochází ovšem k bezdůvodnému obohacení pouze tehdy, nemělo-li stanovené plnění opodstatněný základ v hmotném právu.
- 21 V nálezu ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3017/15, Ústavní soud uvedl, že v projednávané věci dospěly obecné soudy k ústavně konformnímu závěru, že přeplatku na nákladech exekuce, který byl stěžovatelem uhrazen na základě nezákonného rozhodnutí zrušeného následně nálezem Ústavního soudu, se nelze domáhat z titulu bezdůvodného obohacení, nýbrž výhradně podle zákona č. 82/1998 Sb.
- 22 K odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí se vyjádřil Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 3. 6. 2020, sp. zn. 30 Cdo 1071/2019, tak, že závěr odvolacího soudu o podmínce zrušení rozhodnutí pro nezákonnost jako nezbytného předpokladu odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí podle § 8 odst. 1 OdpŠk je v souladu s dosavadní judikaturou dovolacího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 25 Cdo 2162/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 30 Cdo 443/2013, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1509/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018,

sp. zn. 30 Cdo 5884/2016, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2238/2014).

3. K řešení situace

- 23 S ohledem na povinnost soudních exekutorů dle § 2 odst. 2 exekučního řádu vykonávat svědomitě své povolání a při jeho výkonu a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost exekutorského povolání nebo ohrozit důvěru v nezávislý, nestranný a spravedlivý výkon exekuční činnosti a rovněž povinnost postupovat ve věcech, v nichž byli soudem pověřeni provedením exekuce nebo při výkonu další činnosti vždy nezávisle, svědomitě a pečlivě podle čl. 5 odst. 1 usnesení Sněmu Exekutorské komory ČR ze dne 28. února 2006, kterým byl přijat v souladu s ustanovením § 110 odst. 7 písm. l) Exekučního řádu stavovský předpis, kterým se stanoví Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů (dále jen „*Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů*“), jsou soudní exekutoři povinni neoprávněně vyplacené paušální náhrady nákladů dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení vrátit příslušným exekučním soudům.

IV. Souhrnný závěr

- 24 Ministerstvo doporučuje soudním exekutorům, aby v souladu s jejich povinností dle § 2 odst. 2 exekučního řádu vykonávat svědomitě své povolání a při jeho výkonu a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost exekutorského povolání nebo ohrozit důvěru v nezávislý, nestranný a spravedlivý výkon exekuční činnosti a rovněž povinností postupovat ve věcech, v nichž byli soudem pověřeni provedením exekuce nebo při výkonu další činnosti vždy nezávisle, svědomitě a pečlivě podle čl. 5 odst. 1 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže soudních exekutorů, nepodávali návrhy na zahájení exekučního řízení na základě shora uvedených fakticky nepravomocných a nevykonatelných či nezákonně vydaných exekučních titulů, tyto domnělé pohledávky nepostupovali na jiné subjekty a bezodkladně vrátili příslušným exekučním soudům neoprávněně vyplacené paušální náhrady nákladů exekuce dle čl. IV bodu 22. přechodných ustanovení.
- 25 Dodržování shora uvedeného bude ze strany ministerstva jako dohledového orgánu kontrolováno a v případě zjištěného porušení bude přistoupeno k opatřením v mezích pravomocí ministerstva či ministra spravedlnosti.

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
ministr spravedlnosti